

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ В. БРЮСОВА
BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ԲԱՆԲԵՐ
Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ВЕСТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ
В. БРЮСОВА
BULLETIN OF BRUSOV STATE UNIVERSITY**

**ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

ПЕДАГОГИКА И СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

PEDAGOGY AND SOCIAL SCIENCES

2 (61)

**Վ. ԲՐՅՈՒՍՈՎԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
«ԼԻՆԳՎԱ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ**

ԵՐԵՎԱՆ - 2022

ՀՏԴ ՀՏԴ (004:378)

DOI: 10.51307/182931072015233260-22.61-131

ՏՀՏ-ՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ԱՐԴԻ ՓՈՒԼՈՒՄ

ԼԻԼԻԹ ԱՆՏՈՆՅԱՆ

Համառոտագիր

Հոդվածում ընդհանուր գծերով ներկայացվում են տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների ներդրման և կիրառման միտումները զարգացած և զարգացող երկրներում: Ներկայացվում են ՏՀՏ-ների կիրառման ոլորտները, նպատակները, ՅՒՆԵՍԿՈ-ի կրթական քաղաքականության համատեքստում, ցույց է տրվում, թե ՀՀ կրթության համակարգն ինչպես է արձագանքում այն փոփոխություններին, որոնք պայմանավորված է ՏՀՏ-ների ներդրմամբ և կիրառմամբ դպրոցի կառավարման ոլորտում: Փորձ է արվում ցույց տալ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոչ միայն դրական, այլև բացասական կողմերը, առանձնացնել կրթական գործընթացում ՏՀՏ ներդրման տարբեր մակարդակները:

Հիմնաբառեր՝ տեղեկատվական տեխնոլոգիա, էլեկտրոնային ուսուցում, գործառնական կառավարում, թվային հասարակություն, տեղեկատվականացում, ՏՀ կոմպետենցիա, համակարգչային տեխնոլոգիա

Ներածություն: Կրթական նպատակներով ՏՀՏ-ների արդյունավետ կիրառման կարևոր պայման է կրթության տեղեկատվականացման տարբեր հայեցակետերի ուսումնասիրությունը: ՅՈՒՆԵՍԿՈ-ի¹ Գլխավոր կոնֆերանսը 1997 թվականին որոշում է կայացրել ստեղծել Կրթության տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ինստիտուտ (ԿՏՏԻ): Այսօր ՅՈՒՆԵՍԿՈ-ի ԿՏՏԻ-ն ՅՈՒՆԵՍԿՈ-ի միակ ինստիտուտն է, որի գործունեությունը կենտրոնացած է բացառապես կրթության ոլորտում ՏՀՏ-ների կիրառման վրա: ԿՏՏԻ-ն մաս-

¹ Լրիվ անվանումը՝ Միավորված ազգերի կրթական, գիտական և մշակութային կազմակերպություն (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO)

նակցում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ծրագրերի մշակմանը և իրականացմանը՝ կապված ՏՀՏ-ների օգտագործման հետ կրթական տարբեր մակարդակներում և իր տարբեր ոլորտներում:

Կրթության ոլորտում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլոբալ առաջնահերթություններին համահունչ՝ ԿՏՏԻ-ն նպատակ ունի նպաստել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի միջնաժամկետ ռազմավարության մեջ ձևակերպված երկու հիմնական նպատակների իրականացմանը՝ տեղեկատվության և հաղորդակցության միջոցով:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ԿՏՏԻ-ն առաջնահերթությունները սահմանվում են նաև 2011-2013 թվականների ռազմավարության մեջ.

- կրթության ոլորտում ՏՀՏ ոլորտում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անդամ պետությունների կարողությունների հզորացում՝ հիմնված ապացույցների վրա հիմնված քաղաքականության, ուսուցիչների զարգացման և խոցելի խմբերի արդարության վրա,

- ՏՀՏ գործիքների օգտագործմամբ ուսուցման զարգացում՝ հիմնված տեղեկատվության փոխանակման, բաց կրթական ռեսուրսների (OOP), փոխգործակցության և համագործակցության վրա:

«ԿՏՏԻ-ն այլ կարևոր գործունեություն է էլեկտրոնային ուսուցման և OOP գործիքների օգտագործման վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքումը, մշակումը և տարածումը, ուսուցիչների և այլ մանկավարժների համար էլեկտրոնային դասընթացների մշակումը և դրանց օգտագործումը ԿՏՏԻ հեռավար ուսուցման համակարգում, աջակցությունն ու զարգացումը. տեղեկատվական համակարգ, գրադարան և տեղեկատվական և կրթական պորտալ ինստիտուտ, հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մասնագիտացված կրթական ծրագրերի իրականացում, ինչպես նաև կրթության մեջ ՏՀՏ-ների կիրառման տարբեր հայեցակետերի վերաբերյալ հրապարակումների պատրաստում և տարածում» ([http:// iite.unesco.org/publications/themes/ tvet/](http://iite.unesco.org/publications/themes/tvet/), (Дендев, Хорошилов 2012:1-10):

ՏՀՏ-ների ուսումնասիրությունը և ներդրումը տեղի է ունենում թե՛ զարգացած, թե՛ զարգացող երկրներում: Կրթության ցանկացած ոլորտի զարգացումը հնարավոր չէ պատկերացնել առանց ՏՀՏ-ների ներդրման:

Հեղափոխության հիմնախնդիրը: Դպրոցի կառավարման ոլորտում ձևավորվել են հարուստ ավանդույթներ, հստակ մոտեցումներ, որոնք երբեմն կարծրատիպային մտածողության արդյունք են: Մի կողմից՝ ՏՀՏ-ների ներդրումը դպրոցի կառավարման համակարգում կարող են տեղի ունենալ նորարարական տեխնոլոգիաների ներմուծման հետ համընթաց: Մյուս կողմից՝

դպրոցի կառավարման մեջ ներգրավված անձինք պետք է հաղթահարեն, տեխնոլոգիական, հոգեբանական, բուն լոգիստիկ բնույթի տարբեր խնդիրներ:

Հեղափոխության նորույթն այն է, որ ներկայացվում են ՀՀ կրթական իրավունքային տեսանկյունից ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կառավարման ոլորտում ռազմավարական բնույթի առաջնահերթությունները և բացահայտվում են ՀՀ կրթության ոլորտում ՏՀՏ-ների ներդրման և կիրառման առանձնահատկությունները:

Տեսական նշանակությունը: Ուսուցմնասիրվել է դպրոցի կառավարման նպատակներին և ռազմավարություններին վերաբերող գրականություն, շեշտադրվել են ՏՀՏ-ների ներդրման և կիրառման հիմնական ուղենիշները:

Հետազոտության արդյունքները կարող են կիրառվել դպրոցի տնօրենների, աշխատակազմի, ուսուցիչների կողմից դպրոցի կառավարման գործընթացում, ինչպես նաև կրթադաստիարակչական աշխատանքի ընթացքում:

Հոդվածի հիմնական խնդիրները առաջադրելու և լուծելու ընթացքում իրականացվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից մշակված դրանց առնչվող կրթության կառավարման սկզբունքների և ռազմավարությունների վերլուծություն, հաշվի առնելով ՀՀ կրթության համակարգի իրողությունները:

Ուսումնական գործընթացում տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ օգտագործելիս անհրաժեշտ է սահմանել և իրականացնել հետևյալ խնդիրները.

- զարգացնել ընդհանուր կրթական հմտությունները կրթական աշխատանքի ռացիոնալ կազմակերպման համար,
- հետաքրքրություն ձևավորել ուսումնասիրվող առարկայի նկատմամբ,
- նպատակաուղղված ձևավորել մտավոր գործունեության ընդհանրացված մեթոդները,
- զարգացնել աշակերտների ինքնուրույնությունը,
- պատրաստել աշակերտներին ստեղծագործական փոխակերպման գործունեության համար,
- զարգացնել ձեռք բերված գիտելիքները օգտագործելու ունակությունը և ընդլայնել այդ հմտությունները ինքնուրույն ուսումնասիրության միջոցով:

Կրթության կառավարման ոլորտում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի առաջնահերթությունները: Դպրոցի կառավարման ոլորտը նույնպես հնարավոր չէ պատկերացանել արդի փուլում առանց ՏՀՏ-ների կիրառման: ՏՀՏ-ները կիրառվում են տարբեր նպատակներով՝ կրթական, առողջարարական, վերահսկողական, նորարարական և այլն: ՏՀՏ-ները դրական ազդեցություն են ունենում

թե՛ ընդհանուր կրթական, թե՛ ներառական ծրագրերի իրականացման գործընթացում: Դրանց կիրառմամբ փոխվում են աշակերտների և ուսուցիչների պատկերացումները և վերաբերմունքը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, համակարգչային ինտերֆեյսի, իմջպես նաև բուն ուսուցման և ուսումնառության վերաբերյալ: Դրանց դերը վճռորոշ է մեծահասակների կրթության համակարգում :

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շրջանակներում ՏՀՏ-ների կիրառումը դպրոցի ոլորտում ենթադրում է իրականացնել հետազոտություններ, որոնք կարող են օգնել կոնկրետ երկրներին կրթական համակարգերում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրման ազգային քաղաքականության և ռազմավարություն մշակման գործում: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն խրախուսում է այն հետազոտությունները, որոնք նպաստում են կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաներին առնչվող նախագծերի իրականացմանը, բացահայտում են զարգացող երկրների տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հրատապ կարիքները, նվազեցնում են զարգացած և զարգացող երկրների միջև գոյություն ունեցող կրթական, մշակութային, քաղաքակրթական անջրպետը:

ՀՀ կրթության համակարգը պետք է համարժեքորեն արձագանքի այն փոփոխություններին, որոնք պայմանավորված է ՏՀՏ-ների ներդրմամբ և կիրառմամբ: Անհրաժեշտ է ոչ միայն օգտվել զարգացած երկրներում արդեն իրականացված հետազոտությունների արդյունքներից, այլև իրականացնել համապատասխան հետազոտություններ, որոնք միտված են ՀՀ կրթության համակարգի տարբեր ոլորտների բարեփոխմանը և արդիականացմանը: Անհրաժեշտ է ուսումնասիրել տեղեկատվական ՏՀՏ-ների կիրառմամբ կրթական գործընթացի վերափոխման արդյունավետ մեթոդները, ռազմավարությունը, բացահայտել ՏՀՏ-ների դրական և բացասական ազդեցությունը, հաշվի առնել հետազոտության արդյունքները դպրոցի կառավարման ռազմավարության մշակման գործընթացում:

«Հետևյալ ՏՀՏ-ները կարող են օգտագործվել գործառնական կառավարման մեջ.

- Աշակերտների, ուսուցիչների էլեկտրոնային տվյալների շտեմարաններ և առաջընթացի էլեկտրոնային մատյաններ:
- Վիրտուալ մեթոդական գրասենյակ, ներառյալ երկարաժամկետ պլաններ ուսուցիչների խորացված վերապատրաստման համար, ուսումնական պլան, գիտակրթական և զանգվածային մշակութային աշխատանք

քի պլան, թեմատիկ պլաններ և ծրագրեր, ուսումնական նյութեր» (Абрамова, Гафурова 2018:70):

Անհրաժեշտ է իրականացնել բազմակողմանի և համակարգված ուսումնասիրություն կրթության համակարգի այն փոփոխությունների վերաբերյալ, որոնք պայմանավորված են կրթության և ուսուցման ոլորտում ՏՀՏ-ների ներդրմամբ:

Վերջին տարիներին վերոնշյալ խնդիրներից շատերն արդեն դարձել են մասնագետների հետազոտության առարկա: Այս ուղղությամբ շատ աշխատանքներ են տարվում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և այլ միջազգային կազմակերպությունների հովանու ներքո և մասնակցությամբ:

«Կրթության ոլորտում ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գործունեության հիմնական առաջնահերթությունը յուրաքանչյուր երեխայի, երիտասարդի և մեծահասակի համար որակյալ կրթությունն է: Այս վերաբերմունքը արտացոլված է կազմակերպության հիմնարար սկզբունքներում.

- նպաստել «Կրթություն բոլորի համար» ծրագրի նպատակների իրականացմանը.
- առաջատար դեր խաղալ տարածաշրջանային և գլոբալ մակարդակներում կրթության զարգացման նոր տեխնոլոգիաների վրա հիմնված ռազմավարությունների ձևավորման գործում.
- նպաստել արդյունավետ կրթական համակարգերի ստեղծմանը բոլոր մակարդակներում բոլոր տարիքի ուսանողների համար» (Информатизация образования 2014:113-117):

ՏՀՏ-ների միջոցով կրթության կառավարման դրական և բացասական կողմերը: Աջակցելով կրթության ոլորտում ՏՀՏ-ների կիրառման գործընթացի կազմակերպմանը, որոշ փորձագետներ մտավախություն ունեն, որ վիրտուալ աշխարհի մուտք գործելը կարող է հանգեցնել իրականության կորստի, և եթե գիտելիքի նկատմամբ գիտելիքների հասանելիությունը իրականացվի ոչ ֆորմալ կրթական համակարգում, դա կարող է լուրջ հետևանքներ ունենալ դեռահաս երեխաներին հասարակական կյանքում ներգրավելու գործընթացում: Առանձնահատուկ կարևորություն ունեն կրթական համակարգը բարեփոխող երկրների համար տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման հետ կապված տարբեր ասպեկտների ուսումնասիրությունները:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շրջանակներում տարբեր երկրներում իրականացված հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ շատ դժվար է ճշգրիտ որոշել

տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ազդեցությունը տարբեր կրթական և մշակութային ոլորտներում: Շատ եզրակացություններ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների արժեքի և ազդեցության վերաբերյալ հիմնված չեն լուրջ հետազոտությունների վրա:

Կրթական նպատակներով ՏՀՏ-ների օգտագործման հետ կապված խնդիրներից է աշակերտների առողջության և վարքի վրա դրանց ազդեցությունների ուսումնասիրությունը: Այս խնդրի կարևորությունն ու հրատապությունը որոշվում է, մասնավորապես, նրանով, որ այն մնում է ամենաքիչն ուսումնասիրված և ենթադրում է հետևանքներ, որոնք դեռ դժվար է կանխատեսել և գնահատել:

«ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն հատուկ ուշադրություն է դարձնում ուսուցիչների ՏՀՏ հմտությունների զարգացմանը: 2011 թվականին ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն մշակեց առաջարկությունների շրջանակ ուսուցիչների ՏՀՏ կոմպետենցիայի ձևավորման, այսպես կոչված կոմպետենցիաներ դասախոսների կամ ուսուցիչների համար: Դրանք մշակվել են աշխարհի բոլոր երկրների համար: Այս պահին աշխատանքներ են տարվում յուրաքանչյուր երկրի համար այս առաջարկությունները տեղայնացնելու ուղղությամբ: Երեխաների նոր սերունդը թվային հասարակության բնակիչներն ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն առանձնահատուկ նշանակություն է տալիս ուսուցիչների ՏՀՏ կոմպետենցիայի ձևավորմանն ուղղված աշխատանքներին» (Токарева 2018): Ազգային կրթական համակարգերում ՏՀՏ-ների ներդրման ժամանակակից փորձը ցույց է տալիս, որ կրթության ոլորտում մեծ նշանակություն ունի միջազգային համագործակցությունը:

Տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներով կրթության համակարգում տարբեր երկրների համատեղ գործողությունների վերլուծությունը վերջին տարիներին բացահայտել է միջազգային համագործակցության հետևյալ գերակա ուղղությունները.

1. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրումը դպրոցներում, համալսարաններում և ոչ ֆորմալ հաստատություններում:
2. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները և ուսուցիչների դերը (ուսուցիչների վերապատրաստում և նրանց տեղեկատվական աջակցության համակարգի կատարելագործում, կրթական ծրագրերի մշակում):
3. Կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման զարգացում (տեղական կրթության մեջ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման ինտեգրված մոտեցման անցում):

«Երկար ժամանակ տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների հնարավորությունները թերագնահատվում էին, չնայած դրանց արագ զարգացմանը: Այսպիսով, դեռևս 2000-ականների սկզբին ՏՀՏ-ն ավելի հաճախ օգտագործվում էր տարբեր վարչական կարիքների համար, ինչպիսիք են համալսարան ընդունվելը և տարբեր դասընթացները, ուսման համար վճարելը և այլն: Չկար զարգացման միասնական ռազմավարական ծրագիր, և թվում էր, թե ՏՀՏ-ները չեն կարող էականորեն ազդել ավանդական կրթական գործընթացի վրա՝ լինելով միայն օժանդակ գործիք: Միայն մի քանի խանդավառ ուսուցիչներ էին դրանք օգտագործում իրենց դասերին և դասարանից դուրս: Այս ոլորտում վերջին հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ եվրոպական տարբեր բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների միջև կան էական տարբերություններ (Kamal 2010:1-12), և նույնիսկ այս պահին ՏՀՏ-ները տարբեր ինտենսիվությամբ կիրառվում են տարբեր ուսումնական հաստատություններում: Այս առումով ամենաառաջադեմը սկանդինավյան երկրների, Մեծ Բրիտանիայի և Գերմանիայի, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի, Կանադայի և Հարավային Կորեայի համալսարաններն են: Այսպիսով, կարելի է առանձնացնել կրթական գործընթաց ՏՀՏ ներդրման տարբեր մակարդակներ.

1. Համացանցային ռեսուրսներով համալրված ծրագրեր»
2. Համացանցից կախված ծրագրեր. ուսանողները պետք է օգտագործեն ինտերնետի տարբեր «ակտիվ ծրագրային տարրերը», ինչպիսիք են առցանց քննարկումները, կոլեկտիվ նախագծերի/աշխատանքների գնահատումը և բնութագրումը, որը տեղի է ունենում առանց դասարանում անցկացրած ժամանակի էական կրճատման:
3. Խառը ծրագրեր. ուսանողները մասնակցում են առցանց քննարկումներին, կատարում, գնահատում և բնութագրում կոլեկտիվ նախագծերը/աշխատանքները, որոնք մասամբ փոխարինում են ավանդական դասարանային ուսուցմանը, բայց դեռևս ընդհանրապես չեն չեղարկում:
4. Ծրագրեր, որոնք հիմնված են ամբողջությամբ առցանց ուսուցման վրա» (Петрова 2018, Kamal 2010:1-12):

Կառավարման ոլորտում ՏՀՏ-ների կիրառման հետ կապված խնդիրները: Հրատապ է այն իրավական խնդիրների լուծումը, որոնք առաջ են գալիս կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներմուծմամբ և սոցիալական և մշակութային ոլորտների վրա դրանց ազդեցությամբ: Կարևորվում է հատկապես ՏՀՏ-ների կիրառման ոլորտում ծրագրային ապա-

հովման և մտավոր սեփականության հեղինակային իրավունքների պաշտպանության հիմնախնդիրը: Այս խնդրի լուծումը մեծապես կախված է կառավարությունների և միջազգային կազմակերպությունների համատեղ ջանքերից:

Մեկ այլ գործոն է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների մեջ արևմտյան մշակութային արժեքների գերակայությունը: Սա ոչ պակաս պայմանավորված է անգլերեն լեզվի օգտագործմամբ, որը որոշակի դժվարություններ է ստեղծում և կարող է նվազեցնել որոշակի երկրներում այդ տեխնոլոգիաների ներդրման ցանկությունն ու հնարավորությունը:

Բացի այդ, ինչպես նշվեց, զարգացող երկրներում կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման նպատակներն էապես տարբերվում են արդյունաբերական երկրներում գոյություն ունեցող կրթության համակարգերում կիրառվող ՏՀՏ-ների ներդրման նպատակներից:

Այսպիսով՝ վերջին տարիներին զգալի առաջընթաց է գրանցվել ՏՀՏ-ների դպրոցի կառավարման ոլորտում: Ձևավորվում են տարաբնույթ տեղեկատվական հարթակներ, որոնք նպաստում են կրթության համակարգի զարգացմանը:

Կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հաջող զարգացման համար անհրաժեշտ պայմաններից մեկը կրթական համակարգում դրանց ներդրման քաղաքականության և ռազմավարության մշակումն է: Ընդ որում, անհրաժեշտ է ՏՀՏ-ների ներդրման և կիրառման ռազմավարություն մշակել թե՛ կոնկրետ կրթության համակարգի զարգացման, թե՛ կոնկրետ դպրոցի կառավարման համար:

Տարբեր կրթական համակարգերում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործման ուղղություններն ու ոլորտները որոշվում են ինչպես հասարակության տեղեկատվականացման գլոբալ գործընթացով, այնպես էլ հատուկ պայմաններով, որոնք արտացոլում են կրթության զարգացման վիճակը և առանձնահատկությունները, ներառյալ տեխնիկական հագեցվածության մակարդակը և անձնակազմի պատրաստվածությունը կոնկրետ ուսումնական հատատությունում: Ինչպես ցույց է տալիս արդյունաբերական բարձր զարգացում ապահոված երկրների փորձը, կրթական նպատակներով ՏՀՏ-ների զարգացման միտումներից մեկն այն է, որ տեղի է ունենում անցում դրանց ներցանցային օգտագործումից դեպի համացանցային օգտագործումը, որը ներառում է մուլտիմեդիա համակարգերն ու գործիքները, ընդհանրապես հեռավար կրթությունը:

Արդի փուլում ՏՀՏ-ները կրթության մեջ ներդնելու առաջնային հիմնախնդիրը ուսուցիչների պատրաստումն ու վերապատրաստումն է: Չնայած կրթական հաստատությունների, ազգային և միջազգային կազմակերպությունների նշանակալի ջանքերին, ուսուցիչների վերապատրաստման առկա դասընթացների բովանդակությունը չի համապատասխանում ՏՀՏ-ների զարգացման մակարդակին և թույլ չի տալիս ամբողջությամբ թվայնացնել դպրոցի կառավարման համակարգը, կրթադաստիարակչական գործընթացները:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման տարբեր մակարդակ ունեցող պետությունների համագործակցության փորձը պահանջում է օգնության դասական ձևերի փոխակերպում գործընկերային հարաբերությունների: Զարգացող երկրների ներգրավումը կրթության ոլորտում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրման գործում միջազգային համագործակցության մեջ ենթադրում է ՏՀՏ-ների ներդրման, կիրառման փորձի և կրթության տեղեկատվականացման այլ ասպեկտների փոխանցման առնչվող համագործակցության հատուկ կառույցների և մեխանիզմների ստեղծում:

Անհրաժեշտ է նշել, որ նշված և այլ խնդիրների լուծումը պահանջում է իրականացնել ուսուցման և կառավարման գործընթացի հետևյալ նպատակները.

- նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրման միջոցով կրթության որակի բարձրացում,
- սովորողների տեղեկատվական մշակույթի և հմտությունների ձևավորում համակարգիչների արդյունավետ օգտագործման միջոցով,
- ուսուցման գործընթացի կառավարման արդյունավետության բարձրացում:

Այսօր կրթական գործընթացում համակարգչային տեխնոլոգիաների կիրառում են հիմնականում երկու ուղղությամբ.

- փորձարարական մակարդակում գիտելիքների յուրացման մակարդակի ստուգման,
- հանակարգչային ծրագրերի միջոցով որոշակի թեմայի ուսումնասիրության ժամանակ:

Բացի գիտելիքների մակարդակի ստուգումից, համակարգչային թեստերը կարող են արդյունավետ օգտագործվել սովորողների կողմից ինքնաստուգման համար, ինչը շատ կարևոր է ստուգողական գրավոր աշխատանքներին պատրաստվելիս, նոր նյութեր ուսումնասիրելիս, գիտելիքների ամրա-

պնդման աստիճանը որոշելիս, ընդհանուր առմամբ ամփոփիչ ստուգողական աշխատանքին նախապատրաստվելիս: Համակարգչային հմտություններին տիրապետող ուսուցիչը կարող է հեշտությամբ փոխել թեստի բովանդակությունը՝ ըստ իր հարմարության: Այդ թեստի հետ աշխատելիս աշակերտին անհրաժեշտ չէ համակարգչային հմտություններ, ինչը մեծապես հեշտացնում է դասի ընթացքը:

ՏՀՏ-ների կիրառմամբ կրթական ծրագրերի հետ աշխատանքը կազմակերպվում է ինտերակտիվ ռեժիմով, և ամեն մի աշակերտի հնարավորություն է տրվում ընտրել նյութի յուրացման իր տեմպը: Կարևոր է նաև, որ ծրագրերի հետ աշխատելը հատուկ հմտություններ չի պահանջում: Ծրագրային նյութերը ՏՀՏ-ների միջոցով ներկայացնելիս լայնորեն կիրառվում է մուլտիմեդիայի սկզբունքը:

Համակարգչային տեխնոլոգիաների օգտագործումը թույլ է տալիս երեխային աշխատել իրեն հարմար ռեժիմով՝ առանց ավելորդ անհանգստության, օրինակ՝ չի լսել, չի հասկացել, ամաչում է հարցնել և այլն: Բարձր կարողություններ ունեցող աշակերտների համար այս տեխնոլոգիան թույլ է տալիս միաժամանակ ստանալ խորացված կամ ընդլայնված գիտելիքներ, ինչը զգալիորեն խնայում է և՛ երեխայի, և՛ նրա ուսուցչի ժամանակը: Հատկանշական է աշակերտների՝ դասին համակարգչից օգտվելու հետաքրքրվածությունը:

Համակարգչի օգտագործումը սկզբնական շրջանում չէր կրում մասսայական բնույթ: Այն ինչ-որ առումով առանձին ուսուցիչների նախաձեռնությամբ սկսվեց: Աստիճանաբար ուսուցիչները ընդլայնեցին համակագիչից օգտվելու սահմանները: Սկսեցին համակարգիչը կիրառել դասի ընթացքում, ուսումնական ծրագրեր կազմելիս, դասի պլան մշակելիս: Հաջորդ փուլում ուսուցիչները սկսեցին կիրառել համակարգչային թեստեր: Կազմակերպչական մակարդակում նույնպես համակարգիչը սկսեցին կիրառել թե՛ տնօրենները, թե՛ ուսուցիչները: Դա վերաբերում է թե՛ սեմինարների անցկացմանը, թե՛ մանկխորհուրդների և արտադասարանային գործունեության իրականացմանը, թե՛ ծնողների հետ համագործակցությանը:

Եզրակացություն: Դպրոցի կառավարման գործընթացում ՏՀՏ-ներն օգտագործվում են ոչ բավարար չափով: Պատճառները տարբեր են: Երբեմն ժամանակակից համակարգիչների քանակը բավարար չէ: Երբեմն ծրագրային ապահովվածության խնդիրները ժամանակին չեն լուծվում: Շատ դեպքե-

րում ՏՀ կոմպետենցիայի բավարար մակարդակ չեն ապահովում տնօրենը, փոխտնօրենները, ուսուցիչները:

Կարևոր է շարունակաբար կազմակերպել ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացներ, հաշվի առնել առաջանցիկ կրթության առանձնահատկությունները, որտեղ առաջին պլան է մղվում ՏՀՏ-ների ներդրումը: ՀՀ կրթության ոլորտում ՏՀՏ-ների կիրառման գործընթացը արդի փուլում գտնվում է ակտիվ զարգացման շրջանում:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրումը հիմնովին փոխում է կրթական հաստատության կառավարման գործընթացը:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը դասավանդման մեջ նպաստում է նախ և առաջ ուսուցման անհատականացմանը: Համակարգչային ուսուցումը, լինելով անկախ, իր ձևով անհատական, իրականացվում է ընդհանուր մեթոդաբանության համաձայն, որն իրականացվում է համակարգչային ուսուցման ծրագրում:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգնությամբ ուսուցման անհատականացման միջոցով հիմք է դրվում տարբերակված ուսուցում իրականացնելու: Համակարգչային ուսուցման ծրագրերի ներդրման արդյունքում աշակերտը հնարավորություն ունի ինքնուրույն, իր համար հարմար տեմպով, ուսումնասիրել նոր նյութը կամ կրկնել անցածը, կատարել առաջադրանքներ, որոնք համապատասխանում են դասանյութին տիրապետելու իր ունակությանը:

Այսպիսով՝ ուսուցման մեջ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը հնարավորություն է տալիս ուսուցման գործընթացն ավելի արդյունավետ և ինտենսիվ դարձնել:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Abramova Z.D., Gafurova N.M. Modern management of education with the help of the information and educational environment of an educational institution // Science and education today, 2018. № 4 (27). - P. 70): (in Russian)
2. Dendev B., Khoroshilov A. UNESCO initiatives in the field of ICT application in vocational and technical education//Educational policy. - № 1(57). – 2012. – Pp.1-10: Access mode: UNESCO initiatives in the field of ICT application in vocational and technical education (cyberleninka.ru). (in Russian)

3. Informatization of education: a UNESCO view//Higher education in Russia. - No.10. – 2014.- pp. 113-117. (in Russian)
4. Stolyarov Yu. N. What is a media library and how it fights with the school library // School Library. — M., 2006. — No. 2. — pp. 59-63. (in Russian)
5. Tokareva N.G. Some results of the UNESCO IITE project "ICT in preschool Education//Access mode: Some results of the UNESCO IITE project "ICT in Preschool Education" (cyberleninka.ru). (in Russian)
6. Kamal N. B. ICT in higher education - A study / N.B. Kamal, T. Banu // Canadian Journal on Data, Information and Knowledge Engineering, 2010. Vol. 1 (No. 1). P. 1-12.
- 7.[http: // iite.unesco.org/publications/themes/ tvet/](http://iite.unesco.org/publications/themes/tvet/)

ЛИЛИТ АНТОНЯН - СТРАТЕГИЯ ПРИМЕНЕНИЯ ИКТ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЕМ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Ключевые слова: *информационные технологии, электронное обучение, оперативное управление, цифровое общество, информатизация, ИТ-компетентность, компьютерные технологии.*

В статье в целом представлены тенденции внедрения и использования информационно-коммуникационных технологий в развитых и развивающихся странах. Представлены области и цели применения ИКТ, в кон-

тексте образовательной политики ЮНЕСКО показано, как система образования РА реагирует на изменения, вызванные внедрением и использованием ИКТ в сфере школьного управления. Делается попытка показать не только положительные, но и отрицательные стороны информационных технологий, выделить разные уровни внедрения ИКТ в образовательный процесс.

LILIT ANTONYAN - STRATEGY FOR THE APPLICATION OF ICT IN THE SPHERE OF EDUCATIONAL MANAGEMENT AT THE PRESENT STAGE

Keywords: *information technology, e-learning, operational management, digital society, informatization, IT competence, computer technology*

The article generally presents the trends in the introduction and use of information and communication technologies in developed and developing countries. The areas and goals of ICT application are presented, in the context of UNESCO's educational policy, it is shown how the RA education system responds to the changes caused by the introduction and use of ICT in the school administration sector. An attempt is made to show not only the positive but also the negative aspects of information technologies, to distinguish the different levels of ICT implementation in the educational process.